

מבעד למסדה

(שעורים בהסתכלות)

חגיו נא לו
במטותא מכמי
חביבי התלמידים
מי זה המציא ערב
פסח זה בעולם?
בשבע זה הגיעו
הרבי יט ירדי כך

חרפה היא פשוט לספר! — עד שנאלצתי
סו"ס ל"עוב את המערכה" לגמרי ונסתלקתי
במחילה מביתי ישר אל אחד משכני יהודי
פשוט וטוב, וישבתי עמו בחצר כדי לשוחח
קצת, כדרכנו תמיד, מענינא דיומא, על בני
דודנו ועל ה"רבו" שלנו, על נבי-מוסא, ועל
השכיב מרע ר' מוסא קוימא, — על מה
משוחזים יהודים עכשיו? — וכיחוד על
הגלות המרה של ערב-פסח. והנה שלח
עלינו פתאום הקב"ה את השלימו"ל שלי,
כלומר של שכני, עם כל כלי-זינה עליה,
מטונפת בשיד מכף רגלה ועד קרקרה כשד
משהת ובמברשתה הארוכה היא מנגדת על
גבי הכותל אילך ואילך — פליאך! פליאך!
— והלבינה את פנינו ובגדינו ברבים, ובין
רנע צירה באמנות נפלאה — כקואליני ממש
— ציור אומנותי בצורת יד מחומשת (חמסי

בלע"ז) על גבי השער, סגולה בדוקה אצל
אחינו הספרדים מפני עיו-הרע, כידוע;
(אנכי, גם מספר התליפון של חמושל שלנו
הוא 55 שתי "חמסות", אחת לישראל ואחת
לישמעאל...), וכשראתה את עקימת חטמי
רמוזה שאינה מבינה בכלל מפני מה ישנם
אנשים שדרכם לסובב בכתים אחרים בערב
פסח, כמדומני, היא אומרת "כמענה-לשון"
שלה, יותר נאה ויותר כדאי לשבת איש
איש בביתו שלו ולא לרוץ בזמן שכזה בבתי
אנשים זרים, הבנתי היטב כלפי מי מכוונים
הרברים האלה ונסתלקתי מיד אל הרחוב.

תמוך בליתי כמעט כל היום אצל תלמידי
הסוהרים ברחוב יפו ובעיר העתיקה, שיש
ב"ה פנאי לכלם לשוחח ארוכות וקצרות
אפילו בערב-פסח. עורני יושב ומספר עם
הסוהר שלי והנה קפץ פתאום ממקומו ושני
עוריו הקיצו מתנומתם ורצו שלשתם למול
הדלת לקראת — קונה מורה אחד הופיע
ופקד להראות לו כבע של פנמה לקיץ, מרד
לו הליפת בגדים חדשה לכבוד הפסח, וגם
זוג נעלים על גרביו הקרועים שהשתרל
להצניע מן הצד ואגב נזכר גם בזוג גרבים
שקופים כצבע העור ממש, כפי האפנה,
בשכיל ה"גברת". בקצור, הוא הוציא מכיסו
ארנק ומשך מתוכו ניר והושיט לחנוני

שתמח לראות לפניו גליון של "דאר היום"
ואותיות גדולות ע"א שיק של רבע מיליון
דולר לויצמן באמריקה, ובשתתחיל החנוני
למשך חזרה את חכילית-הסחורה, קרא
הפורח: "מה? אינד מאמין, כנראה?"
הוציא עוד גליון מהבים השני והורה
באצבעו על מקום מסומן בעפרון אדום:
"נה! הרי לך שיק של ארבעים והמשה אלה
פונט, טבין ותקילין, שנשלחו במזומנים
לשלם למורים ולפקידים! . . ."
אנכי ראיתי בגליון ההוא כי נוסף לנו
עוד כח חדש, חבר לקונגרס האמריקני ויש
לנו ב"ה סדרה שלמה: פיש, טיש, קיש,
מיש . . .

זונרים אתם בודאי, תלמידי החביבים,
את המעשה היפה שספרתי לכם לפני שבר
עים, כמדומני ע"א מחאת בני דודנו מכאר
שבע נגד האחורים של אלנבי לצד טכנה
והפשרה של "הרבי" שלנו, עכשיו אמר
לכם מעשה יותר נאה — מעשה שהיה
כמוכן — לא כאלנבי אלא באב-קישק, אבל
בתנאי שישאר הדבר בינינו, כנהוג . . .
הנציב הלאומי, כידוע, לגלות את המסוה מעל
פני אלנבי של מלניקוב וגלה דרך אנכי כי
באו ביום ההוא כל שיכי הכביבה לכאר-שבע
ומצא לנחוצי, כמוכן, לחזמינם לסעודה ולאכל

עמו לחם, וישם לפניהם לאכל ויאמר להם:
"תפדאלו! סעדו לכם ואחר תעבורו
עכרות כרצונכם". ויקם אחד מהם ויאמר:
לא נאכל עד אם דברתי את דברי, ויאמר:
דבר, ויאמר: "יא מנרוב אפנדי!". לא
נאכל עד אם יצוה להוציא את "אברנקניק"
שלכם מבלי "כולבס" (מין פ"ת בעברית),
ויקומו כל השיכים ויאמרו פה אחד: או
"אבו נקניק" או נלך לנו! וישימו את פניהם
ללכת, וירא שמואל כי לא טוב ויועץ עם
שריו מושליו ומזכיריו ויאמר: סלחתי
כדברכם! וישבו השיכים על ארבעתם,
ישמעאל מקדם "פלשטיין" מאחור ואחינו
עשו ביניהם, כנהוג, "ויאכלו את ישראל בכל
פה", כמו שנאמר, וישלחו את ידיהם אל
הקערה וישימו אל פיהם וילקקו בלשונם,
כדרכם, לקיים מה שנאמר: "אוכלי עמי
אוכלי לחם" . . .

והיפה הוא שהמוכיר הראשי נשבע
בתורכית החביבה עליו שלא ידע מזה כלום.
המושל אמר בעברית מן "הבייבל": "אכלה
ומחתה את פיה ואמרה לא פעלתי און";
ריטשמונד התעלה מזה ואברמסון חולה מסוכן
ר"ל מחשש פן יזכירו לו שוב פעם במרדשון
האנגלי את יהדותו . . .

ואולם הקב"ה מקדים רפואה למכה ונתן
ענה בלבו של אברנקניק להתחבר עם אבר
מדרש בבית הספר אשר בירושלם ונמנה למני
הל האגודה — "ברוך מתיר אסורים!" ובזכות
זה נשאר אברנקניק על משמרתו בתור ראש-
הישיבה בבישיבה של מטה בירושלם. . . * * *

חז"ל אמרו: חכרד מית — אשר, הויז
מי. צ. רימון ומד' משה קוימא להבדיל,
ואפיקורסים אומרים: חכרד איתעשר — אל
תאשר ואפילו ויצמן באמריו קה...
כמו שאמר החכם מכל אדם: טוב מראית
עינים מהלך נפש והמליונים דאשתקד
יזכיתו! . . .
כנראה שמלאך-הממת טעה בארריסה כשבע
זה, כמו הדאר שלנו, ובמקום לכפר את החולה
שלנו בירושלם הלך לאחיו ברמלה. חבל,
וספרתי את כל שבחו של ר' משה שלא
בפניו זכר היה מוכן לרפוס ממש, ואולם
איד כתוב שם אצל הנביא? — "כי לא לעולם
הוסין ישועות" וקול המון כקול שדי. הן
זוכרים אתם את המעשה בהירש'ל אוסטרר
פולר שבא פעם בערב-פסח אל החברא-קדישא
בצעקה ויללה: אשתו כתה עליו פתאום ואין
לו אפילו פרוטה אחת להוצאות הקבורה.
הגבאי של החברת-קדישא נתן לו מיד רובלים

אחרים. לאחר שעות אחדות באו החברת-קדישא
עם המוטות אל ביתו של הירש'ל כדי ליטול
את המת והנה אשתו עומדת במטבח ומטגנת
לכיבות בשומן לכבוד פסח.
— היתכן? הירש'ל — התנפלו עליו
בקול צעקה — "סטייטש"? למה רמיתני
ככה?
— שא, שא! — קרא הירש'ל — מה
רעש? ואם לא היום הרי מחר תמות וסוף
סוף הרי היא שלכם . . .
מעשה זה באשתו של הירש'ל אוסטרופולר
יפה הוא לר' משה שלנו. לא יועילו לה
כמוכן כל ה"קונצים" שבני-דודנו עושים כדי
לרמות ולהוליד שולל את מה"פ ע"י שני-
השם, שקורין בלשון ישמעאל "מסלאין",
ואפילו לא ה"תקון ברת" שעשו לה, כנראה,
ע"י מנין של תלמידי חכמים מהשיכים,
כמנהג המקום, וסו"ס אם רק ירצה אללצה
לא ילך ההספד שלי לבטלה עוד לכבוד יוס'ל
טוב ויהיה לבני דודנו "יאהרציט" שני של
משה . . . * * *

אין מה לרבר, התליפון שלנו בארץ הולך
ומתקדם, הולך ומשתכלל ב"ה מיום ליום.
אמנם כן ישנם אולי פת ושם אי-אלה
לקויים קטנים במכונות התליפון שלנו,
שהן — נו, איד נגיד? — בכחינת "אונים

להם ולא ישמענו או להיפך: "שומע ואינו
נשמע" כמו שיש בעולם "וואו ואינו נואה"
כידוע, ויש אשר הוולייפון אינו יודע עברית
כלל — "שמואני סטנוע" — כמו למשל
בביתו עיה קי ולפעמיים בלומר לפעמים
עודמה ואפשר לומר גם תמיד התליפון
נוכר במטא. טען לו בחטה והודת לו
בשעורה וענה קר "פירידי" דרך משל,
שואל אני פעם בצפת — כן, בק"ק צפת
היה החבר — על איזה מספר נחוצ בירושלם
והנה אחרי חמשה דקים ועוד שלש שעות
בערך ואולי מעט יותר, אני שומע פתאום
קול צלעוק ומתוך השפופרת קול ענות גבורה
של איזה פקיד ערבי בנצרת מדבר בלשונו
ואומר: "פי ענדק סיגארה, יא חוגה?"
(תיש לך סיגריה, אדוני?) והענין שלי הלא
היה פעוטי בדבר איזה חולה מסוכן בבית
החולים ופקות נפש ממש וכדומה . . .
ואולם, אין זה מעניני העיקר, מה
שחפצתי להגיד לכם, תלמידי זידידי, הוא
שבזמן האחרון גלו חכמים סגולה חדשה
ונפלאה בתליפון ולפי יודעי דבר בחברת
ה"מדע" משערים כי תגלות זו עולה אולי
על התגליות של אייגשטיין, דהיינו מה?
התליפון פשוט ממת ומחיה והענין של
י. צ. רימון יוכיח!
הלא שמעתם את המעשה? שירמון קבל

את הבשורה כי "רמון מת" מהתליפון בועד העיר ומסרה בתליפון לבן ישי, וכן ישי תלפן לפסח גינצבורג, ובהיות ש"הארץ" אינו אוהב "סנסציה" וזהיר מאד באחריות העובדות, בידועי מסרה לזקנים בתלפון, ואלכסנדר זיסקינד רכינוביץ "תלפן" הספר שלם "בהארץ" על מות המשורר י. צ. רימון. בשבוע זה ישבתי אל שלהני במערכת, והנה נשמע קול צלצול בתליפון וקוראים את "עזמות" מחמי טברית: — "הלא? מי מדבר?" — אני... — שומע אני קול ענות הלשון — כן זה "אני"? — שאלתי בזעם. פתאום נפסק הקול: "פיניש!" (נגמר) ודבר אל העצים ואל הזאבים!

— איזה "פיניש"? איזה "איניש"? — תי בקול — "הלא!" מי מדבר? — אני... רימון... — קראתי בכחלה — רימון? — אתה וקראתי עליך הספר "הארץ"? — לא נכון, ענה המשורר, ופי המדבר עזמות; הלא! — המתיים "יהללו" ענית לו "הארץ" הנד ברמינו ושוב מחר...!

— אדרב הגני חי וקיים ובריא-אולם! ועכשיו יש בקשה אליך: הנאנא חרותי הרוזים אחז בצפת בשביל "דאר היום" שהחיני ומני והגיעני לזה, והגני מוסרם לך בזה ע"תלפון ומבקשך לפרסמם בגליון שעוריך.

ולא התני למשמע אוני עד שהצתי לתוד התיו וראיתי אותי את הלורד רימון בכו ובעצמו יושב לו באמבטה בחמי-טבר כאדון בבית-מרתפו "ומצכו טוב מאד" והוא חורז חרוזים כדי למכרם סה, לאחד המליונרים האמריקניים כמו מלאך-המשורר (אנגל בלעז). במיליון ושמנה מאות אלף, כמו שקראנו על בידיעות האחרונות של "דאר היום" — וכרית את הרבים כסרתי מיד את חרוזיו לר הועצער, ואי"ה לכ"שיר-חיב" נשו את השיק של המליונים... * * *

ובע יושב ותוהה ומבטל את כל הלומותי התליפון ועל "תחית-המתים" והנה נכלי בזישי בלי נשמה ואומר בכחלה: — הש את החדשה הנוראה? — סה שוב? — שאלתי במחד — מי מת

— לא מת — הוא עונה — כי אם חי, רימון חי וקיים... — אדרבה! — אמרתי לו — הלא יותר טוב? — כן, אבל מה אעשה בגליון-המתים שהכינותי כדרכי, עכשיו גם לרימון? — ועדיין ישנם אפיקורסים שאינם מאמינים ב"תחית-המתים"? — ובכן, מזל טוב וסימן טוב! זה עכשיו הגיעני כתב-הזמנה לכרית-מילה מבתי-אונגארין, שהגני כוסר בזה כדי לזכות את הרבים במצוה זו: כ"ה

מכולל "שומרי החומות" פה עיה"ק ירושלם ת"ו, בת יראו נגא רי ו-לכ' מורנו ורבני מהר"ר ר' עזמות שליט"א!

הנגו מתכבדים להודיע לכבוד תורתו שנכניס את בננו הנולד למז"ט בכריתו של אא"עה ביום ב' א' דחומ"פ בחצר הישיבה הגדולה של מ"ש.

בעלי הכבודים יהיו: "קוואטיר" תהיה הכתולה הצנועה מרת "מיס" שתחי' והעוזר כנגדה ר' ב"צ דילר; הסנדק יהיה החסיד הצדיק של נורטקליף הרש"י נ"י; המוהל יהיה ר' חיים והמציצה ל"תרנגול".

(מקיים אנו שכבודו יקח חבל בשמחתנו

וזאת ובשמחת כל ה"אגודה" שלנו. ועל החתום באו:

נאום
נאום
ונאום

לצערי הגדול לא אוכל להשתתף במצוה זו מחמת שהגני מן המתרין ומרקק מאד במצה "שמורה", כידועי וע"כ הגני מביע את ברכתי מעמקא דלכא לאם הצעירה והרכה בשנים — בס"ה בת ט"ו — שזכתה לכן זכר ולפטר רחם מ"רוח הקדש"... ובזכתי נתונה גם למחותנים מארבעת הצדדים שיזכו לראות נחת בפרי הנוכס... וראוי לציין כי גם הורתה ולירתה של מהאם היו בקרושה, שלא בתחנכה חלילה ב"שקאלים" ולא הלכה אף פעם לבית-העם ר"ל ולא נתנה יד ל"פושעים" החלוצים כאותה חצופה ימ"ש שנתבעה לדון ע"י הצדיק ר' עליפה מחמת יחוד עם חלוץ בבית-דירתה בבתי-אונגארין, ולכסוף נתברר כי חלוץ זה היה בעלה... — אלא דוקא בין "שומרי החומות" כמו שנאמר: ובהזמה היא יושבת... יתן הקב"ה שתזכה לגדל את פרי-יבטנה לתורת נורטקליף ואגד"י, וזכותם של "שלשה אבות נויקין", היושבים "בחד גדיא" תגן עליה ועל בנה אכ"ר! * * *

ביצד סוגרים עתונים בירושלם? — ביום החמישי בבקר שולחת הנברת "ירושלם החדשה" את האדון עובד-עמי (סליחה מיסטר פיליפס!) לבאר-שבע כדי למסר "רפורט" מפרט מכל החגיגה של הפסל. מוכן מאליו כי נסיעה זו עולה בערך שבעה פונט, ואולם מה לא יעשה עתון אמריקאי כדי למסר באותו יום ידיעות ומאורעות שלא רצה או לתת אפילו "דאר-היום"? בקצור, היום רד והרפורטר שלנו הביא עמו את הרפורט הארוך בשלש לשונות דוקא כדי למסרו למטרוניתא שלו והנהו מוצא כתוב על שער משרדו, כבלשאצר בשעתו: Closed until Autumn

כלומר: סגור עד ימי הסתיו ועד בכלל... אומרים כי בו ביום שאלה מאת מנהל השבונה בכמה עלה לה כל גליון והראה לה חשבון של י"ד גרו"מ. הפכה פתאום הנברת העדינה את ה י ד ואמרה: די!... איני יודע כיצד אתם, ואולם כשאני לעצמי מצטער אני מאד על זה, לא רק מפני שנשארו עשרים וחמש משפחות עבריות בלא פרנסה, אלא בשביל מעשה שהיה: בשבוע העבר עמדתי על יד ה"סולל" וקראתי את "דאר-היום" והנה אשה זקנה הבאה מן העיר נחפזה ובאה אל מוכר

העתון "ירושלם החדשה" מפי התנור שנכבה מחדש לשם זה, ודרשה גליון אחד. — מה זאת עשית? — שאלתי מאת הזקנה — כלום קוראת את את העתון הזה? — חלילה וחס! — ענתה הזקנה — קניתי דגים מלוחים בעיר, וכדרך נתפורי, ואקה גליון אחד כדי לכרד בו את המלוחים, מחמת שהוא מחלק תמיד חנם... והשאלה היא עכשיו: היכן יקחו עכשיו גליונות לכריכת דגים מלוחים? אם "ירושלם החדשה" איננה עוד בעולם?.. ועד שלא שקעה שמש של "ירושלם החדשה" זרחה שמש של "ארץ ישראל" להבדיל.

ומשרבו העתונים בעירנו החליטו המורים והפקידים לדרש הוספה למשכרתם כדי שיוכלו לקנות את כלם וגם הפחתה משעות עבודתם כדי שיספיקו לקרא את כלם... ואולם העתון "ארץ-ישראל" לא הסתפק בזה ש"הרג" פתאם את קונו המסכן על לא חמס בכפו, והנה הודרו יותר מדי ושם "קץ להרסה" לפניו מנח... על כגון דא אמרו חכמים: תפח רוחם של מחשבי קצין!..

(הסוף בעמוד ו')